

Anteckningar extrainsatt samordningsforum den 8 april 2016

Plats: Garnisonen Konferens, Karlavägen 100, lokal: Berzelii Park

Deltagare:

Namn	Myndighet
Kjell Hedvall	Skolverket
Magnus Bengtsson	Migrationsverket
Pär Vikström	Folkhälsomyndigheten
Lovisa Strömberg	DO
Malin Kornfeld	Konsumentverket
Malin Ekman Aldén	MFD
Oskar Jöberger	Polismyndigheten
Katarina Tiväng	Skolverket
Veronika Lindstrand Kant	Migrationsverket
Erik Nilsson	Regeringskansliet
Ulrika Bertilsson	DO
Fredrik Malmberg	Barnombudsmannen
Arvid Linden	MFD
Kerstin Dejemyr	Polismyndigheten
Åsa Strand	Skolverket
Eva Rummel	CSN
Pernilla Baralt	Regeringskansliet
Inger Eklund	SCB
Malin Omberg	Finansinspektionen
Pedro Landfors	MFD
Julia Nordin Johansson	Barnombudsmannen
Nils Svartz	MSB
Sara Lindqvist	CSN
Staffan Forssell	Kulturrådet
Stina Andersson	SCB
Anders Sjelvgren	Boverket
Maria Sundkvist	Skolinspektionen
Anna Karin Hildingsson Bokvist	Barnombudsmannen
Anna Maria Bergholm Söder	MSB
Elina Andersson	CSN
Tua Stenström	Kulturrådet
Eiwor Höglund Dávila	SCB
Christina Enkvist	Boverket

Cecilia von Otter	Skolinspektionen
Anna Ekström	Barnombudsmannen
Alexandra Norlander	MSB
Boel Magnusson	CSN
Maria Telenius	Kulturrådet
Berit Israelsson	MUCF
Katarina Munier	Socialstyrelsen
Jeanette Azinovic	Arbetsförmedlingen
Maj Fagerlund	Barnombudsmannen
Cecilia Borin	Migrationsverket
Monica Ideström	Folkhälsomyndigheten
Agneta Broberg	DO
Lena Nyberg	MUCF
Annika Nordlander Finn	Socialstyrelsen
Mathias Wahlsten	Arbetsförmedlingen
Ivar Rönnbäck	Konsumentverket

Minnesanteckningar: Ellionor Triay Strömvall (Barnombudsmannen)

1. Inledning och presentation Erik Nilsson, statssekreterare arbetsmarknadsdepartementet och nationell samordnare

”Sverige tillsammans” är en nationell samling med syfte att skapa bättre förutsättningar för nyanlända. Länsstyrelserna har under våren 2016 haft en konferensturné på 17 konferenser som Erik Nilsson har deltagit i. Det har involverat 261 kommuner.

Hans intryck från konferenserna är att det i början var en känsla av panik i en exceptionell situation, men han känner nu optimism efter denna turné. Det pågår mycket arbete i kommunerna, de håller på att omgruppera sig, det byggs bostäder etc. Detta är ett styrkebesked från den svenska samhällsstrukturen, under en tid när Sverige har tagit emot upp till 10 500 flyktingar i veckan. Att vi har ett decentraliserat system har varit avgörande och gjort det möjligt att ta emot så många människor. Det har inte varit perfekt, men mycket har varit väldigt bra.

Ett utvecklingsområde är att dialogen mellan stat och kommuner måste förbättras. Det är för lite närkontakt mellan verksamheterna, även om det så klart skiljer sig mellan olika myndigheter. Statens företrädare i form av myndigheter måste ha en bättre uppfattning och förståelse hur det ser ut i kommunerna. Dialogarbetet måste förbättras i vardagen och inte bara genom flashiga turnéer.

Initialt 2015 var det inte ett jättestort tryck, det kom färre än 2014. En exceptionell ökning skedde i slutet av augusti och under hösten och då det som mest kom 10 500 personer/vecka. Nu kommer det färre, vilket dels beror på säsongsvariationer och dels att det händer mycket i Europa. Nu kommer det 400-500 per vecka. Osäkerheten vad som händer i år är enormt stora. Man ser att flyktingarna tar andra vägar, bland annat sker en ökning av den gamla Italienruten, genom Ryssland eller flyg till Arlanda. Det finns en risk att tänka att krisen är

över. Men det finns många inskrivna i våra system, det finns en bubbla av personer som väntar på att få komma in i samhället, varav ca 70 000 är barn. Nu infinner sig andra fasen, när man fått uppehållstillstånd. Då blir det tryck på Arbetsförmedling och kommuner.

Enligt SCB:s statistik minskar befolkningen i arbetsför ålder och äldre svenskfödda ökar. Den kraftiga invandringen räddar oss. Det är väldigt få äldre som kommer, däremot många i arbetsför ålder. Sverige skulle inte klara den demografiska utmaningen om det inte vore för invandringen. Utmaningen som många kommuner står inför är hur de ska se till att behålla de flyktingar de har för de har insett att de räddar deras ort. De behöver anställa dem till exempel i tillverkningsindustrin.

Ett problem är att flyktingmottagandet är extremt ojämnt fördelat. Storstäderna tar INTE en stor del av flyktingarna. De län som ligger högst i mottagandet är Blekinge, Örebro, Gävleborg och Västernorrland. Där det har varit stor utflyttning och där har det funnits möjligheter att hitta bostäder. Migrationsverket har hyrt där det har funnits lediga bostäder. Fattiga bruksorter med många lediga lägenheter har tagit emot många, till exempel Fagersta, Filipstad, Avesta och Lindesberg. Det finns exempel på orter som har ett riktigt stort mottagande, med invånare på 5000 som tar emot 1000 asylsökande. I dessa orter blir det så klart väldigt stor belastning på socialtjänsten och skolan.

Den 1 mars trädde en ny lag i kraft som innebär att alla kommuner ska bli skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning. Fördelningen baseras på kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Länsstyrelserna kommer att fastställa antalet som ska omfattas av anvisningar till kommuner inom respektive län (kommuntal). De sin tidigare har haft ett relativt lågt mottagande, t.ex. Stockholm och Uppsala, har nu fått hög tilldelning. Det är de kommuner som nu beställer modulhus. Bosättningslagen kommer inte lösa allt, men bidra till att minska den skeva fördelningen.

Bostadsproduktionstakten behöver vara som under miljonprojektstiden. Regeringen för bostadssamtal med alliansen och kommunerna har nu förstått behovet. Det finns lite olika problembilder i kommunerna, t.ex. med olika byggplaner. I andra kommuner vågar man inte bygga, t.ex. en liten eller mellanstor ort där är värdet av nyproducerat hus är hälften av vad det kostar att bygga det. Många vågar därför inte bygga det som behövs.

Ensamkommande barn. Det kom ca 35 000 ensamkommande asylsökande barn under 2015. Nu kommer 20-30 per vecka. Id-kontrollerna har haft inflytande, för barnen från Afghanistan har inte id- handlingar och kommer därför inte in. Två tredjedelar av de ensamkommande har Afghanistan som utgångsland. Det innebär stor belastning för socialtjänsten. Det är en fyrdubbling av antalet placeringar utanför hemmet. Behoven hos dessa barn ser olika ut, många bär med sig krigsupplevelser etc. Stort problem att de inte har vårdnadshavare och det är en svår fråga för socialtjänsten hur man gör dessa utredningar. Många placeringar under hösten 2015 har inte varit lyckade, bl.a. har det funnits HVB-hem utan tillstånd, barn har placerats utan utredning, fyra barn i ett rum som har plats för ett barn etc. Försöker gå ur de sämsta placeringarna, men socialtjänsten är ansträngd. Det har införts stödboenden, för det är många ungdomar som inte behöver dygnet

runt stöd. Många kommuner är dock tveksamma till denna boendeform och föreskrifter från Socialstyrelsen är ännu inte klara. Det kommer en ny anvisningsmodell för ensamkommande barn från 1 april. Med den ska fördelningen av barnen mellan landets kommuner bli jämnare, och kommunerna ska få bättre planeringsförutsättningar. Ca 90 procent av de ensamkommande är pojkar. De flesta är 15-17 år. Enstaka barn är väldigt små. Åldersbestämningar är en stor fråga, regeringen har uppfattningen att det behövs.

För varje ensamkommande barn utser Migrationsverket en anvisningskommun, som har det långsiktiga ansvaret för barnets boende och omsorg. Anvisningskommunen kan på grund av platsbrist tvingas skicka barnen vidare till en annan kommun, som då blir barnets boendekommun, men det är ändå socialtjänsten i anvisningskommunen som har socialtjänstansvaret för barnet. Hälften av barnen är placerade i en annan kommun än de tillhör och det blir dyra placeringar. 250 miljoner har gått till socialtjänstens barn- och ungdomsvård. 10 miljarder ska permanentas från 2017.

Skolan: Det är stora signaler från skolvärlden, det är brist på såväl lokaler som personal. En årskull barn är ca 100 000 barn och det kom 70 000 barn förra året. Därför byggs paviljonger. Lärarbristen är stor, men den är inte bara genererad av flyktingkrisen. Det som är särskilt ansträngt är SVA (svenska som andraspråk), där finns störst brist på behöriga lärare och där är behovet störst. Regeringen ser över fler vägar in i läraryrket, t.ex. KPU (kompletterande pedagogisk utbildning). Det finns mycket resurser i de asylsökande som kommer i och med att många av de asylsökande är lärare. Och många pratar ju de språk som behövs i skolan. Många kommuner har redan börjat arbeta med det, t.ex. får de asylsökande arbeta som studiehandledare, ha kontakter med hemmet etc. medan de väntar på att bli behöriga. Lärarbristen är en stor fråga.

Det finns en stor oro för sent anlända ungdomar, de som kommer efter skolstart. Ensamkommande i de äldre åldrarna är det största bekymret de går ofta direkt från högstadiet och gymnasiet rakt ut i arbetslöshet. Gymnasiet är en skiljelinje och här måste vi tänka till. Hur kan vi lägga upp gymnasieprogram så att vi får ut ungdomarna i jobb.

Språkligt kapital och språklig valuta. Väldigt många elever som kommer sent och som klarar sig fantastiskt. Och så finns det tredje generationen invandrare, om man kan kalla det så, som inte lyckas och då är det inte på grund av invandringen utan det språkliga kapitalet som brister. Så en viktig punkt är att låta de bygga upp ett språkligt kapital. De behöver modersmål och studiehandledning på modersmål. I exempelvis Botkyrka har de arbetat med förberedelseklasser med fokus på språk, och har stöd både på arabiska och svenska. De ligger på 90 procent gymnasiebehörighet i kommunen.

Etableringsuppdraget: Ca 57 000 är inskrivna hos Arbetsförmedlingen i etableringsuppdraget. Syftet är att deltagarna så snabbt som möjligt lära sig svenska, komma närmare arbetsmarknaden och klara sin egen försörjning i landet. Under två års tid kan de ta del av olika insatser, som utbildning eller praktik.

SFI-behoven är stora och en fråga är hur man får ihop SFI-insatser med arbetsmarknadsinsatser. Det är en utmaning för kommuner, där det endast finns 35 % behöriga SFI-lärare, vilket är väldigt lågt.

Hälsa- och sjukvården: De har inte signalerat lika kraftigt, men geografiskt finns det stora skillnader. Vårdcentralerna är hårt ansträngda på vissa platser.

Folk tandvården signalerar att de inte har sett så dålig tandhälsa på 50 år. 50 % av de som kommer får hälsoundersökningar. Det finns uppsökande verksamhet på asylboendena. Den psykiatriska barn- och ungdomsvården var ansträngd redan innan och de flesta som kommer nu har med sig någon form av trauma som behöver behandlas. De flesta har svåra upplevelser med sig och hamnar man i fel miljö kan det utvecklas. Om man hamnar i ett vakuum riskerar det att bryta ut. Därför är det viktigt att bryta detta vakuum genom tidigare insatser, aktiviteter, språkundervisning. Vakuum är den värsta hälsofaran i alla kategorier. Det finns oro för långa väntetider hos Migrationsverket och det är brist på tolkar. Det behövs mer pengar till högskolorna för att utbilda tolkar- det signalerar alla, t.ex. migrationsdomstolarna. Många i etableringsuppdraget har utbildning inom vård och därför håller det på att utvecklas snabbspår inom de 21 yrken som det är legitimationskrav, tex satsar man på tandläkare.

Flyktingsituationen innebär stora möjligheter för det svenska samhället. Rekryteringsbehovet i kommuner och landsting är stort, enligt beräkningar före flyktingsituationen är det till exempel för grundskollärare 36 000 och undersköterska/vårdbiträden: 128 000. Det är således ett otroligt bra arbetsmarknadsläge och demografiskt läge. Samtidigt får man inte underskatta de problem, hinder och utmaningar som också finns.

Arbetskraftsförsörjningen har diskuterats men nu är det skarpt läge. För många orter är det plus i sin befolkningsstatistik för första gången på länge och man måste försöka ta till vara de resurser som flyktingarna har.

Presentation av målbilder från de olika grupperna/borden

Bord 1: (Kjell Hedvall, Skolverket; Magnus Bengtsson, Migrationsverket; Pär Vikström, Folkhälsomyndigheten; Lovisa Strömberg, DO; Malin Kornfeld, Konsumentverket; Malin Ekman Aldén, MFD; Oskar Jöberger, Polismyndigheten) :

1. Rätt till trygg och aktiv vardag. Täcker in mycket, ser vikten av att inte hamna i vakuumet.
2. Tillgång till både eget och nytt språk. I så stora volymer är det viktigt att inte se gruppen som homogen. De från Afghanistan har inget språkligt kapital. Flickorna har helt andra förutsättningar. Jobba även med att stötta länder utanför Sverige.

Bord 2: (Katarina Tiväng, Skolverket; Veronika Lindstrand Kant, Migrationsverket; Ulrika Bertilsson, DO; Fredrik Malmberg, Barnombudsmannen; Arvid Linden, MFD; Kerstin Dejemyr, Polismyndigheten)

1. Förskola, skola, fritid. Utan sammanhang finns inget.
2. Hem och trygga vuxna.
3. Sammanhang och framtidshopp

Bord 3: (Åsa Strand, Skolverket; Eva Rummel, CSN; Inger Eklund, SCB; Malin Omberg, Finansinspektionen; Pedro Landfors, MFD)

Huvudmål: del i en gemenskap. Skapa mötesplats i skola och fritiden, utgå från individens intressen. Alla behöver inte spela fotboll, och det ska inte vara ett speciellt lag för nyanlända. Man kan behöva göra avsteg från lagar för att förenkla, för att jobba på effektiva sätt. Behöver vara mer pragmatisk!

Bord 4: (Nils Svartz, MSB; Sara Lindqvist, CSN; Staffan Forssell, Kulturrådet; Stina Andersson, SCB; Anders Sjelvgren, Boverket; Maria Sundkvist, Skolinspektionen; Anna Karin Hildingsson Bokvist, Barnombudsmannen)

Trygghet, sammanhang och framtidstro.

Vad händer vid tillfälliga uppehållstillstånd? Vad händer med visionerna då? Hur skapar man en långsiktighet?

Bord 5: (Anna Maria Bergholm Söder, MSB; Elina Andersson, CSN; Tua Stenström, Kulturrådet; Eivor Höglund Dávila, SCB; Christina Enkvist, Boverket; Cecilia von Otter, Skolinspektionen; Anna Ekström, Barnombudsmannen)

Snabb integrering! Skola, boende (slippa uppbrott), fritid, god man (satsa på rekrytering/utbildning).

- Bryta isolering/vakuum
- Varaktighet

Myndighetssamverkan, information och planering!

Bord 6: (Alexandra Norlander, MSB; Boel Magnusson, CSN; Maria Telenius, Kulturrådet; Berit Israelsson, MUCF; Katarina Munier, Socialstyrelsen; Jeanette Azinovic, Arbetsförmedlingen; Maj Fagerlund, Barnombudsmannen)

Trygghet, då behövs ett uppehållstillstånd och ett stadigvarande boende. Man behöver förståelse för processen. Och man behöver nutidstro, inte bara framtidstro.

Inkludering: man behöver träffa människor på orten, ta tillvara på barnens kompetens och drivkraft.

Utveckling: meningsfulla aktiviteter, fritid (det man själv är intresserad av), kontakt med familjen.

Medskick: övergången från att vara barn till när man fyller 18 år och blir vuxen. Gruppen 20-25 år är en skör grupp, de hamnar på vuxensidan men behöver mycket hjälp. Det behövs mycket kompetensutveckling, alla myndigheter ser bara sin egen lilla bild. Det behövs mer samarbete mellan myndigheterna.

Bord 7: (Cecilia Borin, Migrationsverket; Monica Ideström, Folkhälsomyndigheten; Agneta Broberg, DO; Lena Nyberg, MUCF; Annika Nordlander Finn, Socialstyrelsen; Mathias Wahlsten, Arbetsförmedlingen; Ivar Rönnbäck, Konsumentverket)

Kort sikt (för gruppen unga över 18 år. Barnen får ett rätt bra mottagande men så fort man fyller 18 år försvinner det) aktiviteter (kommuner och föreningar), samordningsnummer, id-kort (för att låna böcker, öppna konton etc.), motivera fler vuxna att vara i skolan (typ 40-talister eller vuxna nyanlända)

Lång sikt: anpassad gymnasieskola och motivera till skolgång, så att de kommer in i arbetslivet.

Medskick: Traditionellt har gode män kunnat mycket om ekonomi och juridik. Nu behövs det rekryteras andra personer, det behövs mer social kompetens. Man behöver stötta överförmyndarnämnder i detta. Det är redan problem i skolorna med diskriminering och trakasserier idag. Barnombudsmannens förslag med lokala barn- och elevombud bör ses över. Diskriminerings och rättighetsperspektivet måste finnas i alla förslag som läggs.

Återkoppling från Erik Nilsson:

Regeringen ser över vilka avsteg man kan göra från lagen, vilka förenklingar som kan behövas. SKL har lämnat en lista på 54 punkter och en del av dem kommer genomföras men andra inte. Hur ska man balansera insatserna så att man inte sänker nivån långsiktigt. Han ifrågasätter regleringar som läggs på varandra, för till slut håller sig inte verksamheterna till något.

Vikten av att se att gruppen inte är homogen. Man måste göra individuella bedömningar och få bort föreställningarna om vad de har med sig när de kommer till Sverige. Man måste se varje barn och tidigt ta reda på vad det är för barn, vad de har med sig till skolan.

Bistånd, återvändandefrågor- Hur ser de processerna ut? Alla kommer inte få stanna. UD jobbar intensivt med att hitta bra processer till de länder de ska åka. Stora problem med de nordafrikanska länder, personer därifrån som inte söker asyl och problem med hemländernas myndigheter. Viktigt att veta att man från regeringens sida vet om att tillfälliga uppehållstillstånd inte är bra integrationsmässigt. Men Sveriges regler bidrog till den ojämna belastningen och vi kan inte ha helt olika regler än de andra europeiska länderna.

Gode män: kartläggningsarbete pågår, det sker ett skifte i innehållet. Utbildningen som gode män får måste kanske ändras och anpassas efter att det rör ensamkommande.

Slippa uppbrott: många placeringar som är fel som måste göras om. Kommer tyvärr se många uppbrott den närmaste tiden.

18 årsgränsen: det kommer nya förslag inom kort. Ambitionsnivå kommer att ändras, alla ungdomar upp till 21 år kan inte bo på HVB. Vi måste hitta alternativa lösningar. Ökat inslag av eget boende för de som kan är en bra lösning. Vi behöver göra ganska tydliga förändringar i ersättningsystemet, det finns en skrivelse som kommer remitteras inom kort.

Språkstöd och språkpolitik: vi måste tänka om språkpolitiskt. Måste tänka på snabbspår. Man måste lära sig svenska, men man måste tänka om och inte kräva samma höga nivå på svenska som hittills:

Kompetensutveckling: det är alla myndigheters skyldighet att samverka i denna typ av nätverk. Verksamheterna ute i landet tycker att myndigheterna är för mycket stuprör.

Samverkansnummer: samordningsnummer är förhoppningsvis på väg.

2. Presentation av MSB

MSB bildades 2009, de har ca 1000 anställda och en budget på 1 miljard. De har uppdrag att samordna och stärka de olika aktörernas möjligheter att arbeta (tex inom räddningstjänst eller stödja Migrationsverket). De tar aldrig över någons ansvar någon gång.

De fick ett regeringsuppdrag att samordna arbetet i flyktingsituationen. Bl.a. att skapa samhällsbilder av hur det ser ut i samhället just nu för att få en gemensam lägesbild vad som händer just nu. De rapporterar till regeringen.

Aktuellt läge: Det akuta läget är över, men det är fortsatt påverkan på socialtjänsten, hälso- och sjukvård, skola och överförmyndarverksamhet. En försiktig förbättring har skett sedan årsskiftet men det finns nya problem på sikt. Ett potentiellt problemområde är en eventuell ökning av antal personer som inte söker asyl.

Tidigare har de haft ett regelbundet utskick till olika verksamheter av lägesbilder, men det är avvecklat för stunden eftersom den krisartade situationen inte längre föreligger.

Vilken är den viktigaste lärdomen från den här hösten? Man bör tänka i tremånadersfaser. Efter ett tag får man en trött organisation, och man måste se över hur man får den att vila. Efter tremånader måste man ha ett annat angreppssätt. MSB har bett att få ett operativt ansvar. För i krislägen kan rollerna vara otydliga, t.ex. en liten sak som vem som ska betala busstransporter kan leda till problem och där vill MSB ha en framtida möjlighet att kliva in och besluta.

Hur fungerade stöttningen av Migrationsverket? Det var bra men svårt. De arbetade tillsammans med den operativa ledningsstaben, där var MSB-personal med och stöttade. De hade en kontaktperson i MSB. Det är inte okomplicerat när allt ska gå snabbt, när man är mitt i operationen. Men efter några veckor utkristalliserade sig ett samarbete. De har tagit fram ett gemensamt metodstöd med grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar:
<https://www.msb.se/sv/Produkter--tjanster/Publikationer/Publikationer-fran-MSB/Gemensamma-grunder-for-samverkan-och-ledning-vid-samhallsstorningar/>

3. Presentation av Migrationsverket

Av 281 356 personer inskrivna i Migrationsverkets system är 103 000 människor under 18 år. Finns även personer som söker tillstånd av andra anledningar än skydd. Ca 68 % asylsökande barn. Varav barn utan vårdnadshavare är 46 %. Av de 103 000 är ca 32 % tillståndsärenden. 70 000 är "barn på flykt".

Ökningen av antalet barn utan vårdnadshavare som sökte asyl i Sverige under 2015 har ökat med 400 % jämfört med året innan. Flest var pojkar i 16-17 årsåldern från Afghanistan.

Varför kommer de, vad är det som händer? Trycket att söka sig någon annanstans är fortfarande enormt, det är Europa som börjar reagera på andra sätt. Vad händer? I Afghanistan finns ingen infrastruktur eller samhällsstruktur, så många söker sig

därför därifrån till främst Iran. Men där är det få som får någon framtid så därför söker de sig vidare.

Barn i familj finns också, och de har samma rätt till skolgång och sjukvård som alla andra barn i Sverige.

Migrationsverket jobbar med att klara av dubbelt så mycket på hälften så lång tid.

Fånga upp människohandelsfrågor redan vid registrering är ett utvecklingsområde. De har dragit igång ett ungdomsråd- för barn utan vårdnadshavare som beviljats uppehållstillstånd i Sverige, de som har varit med i processen. Första mötet var den 23 mars och två möten till planeras i år.

Tidiga äktenskap: intern granskning av förekomsten av barn som ingått äktenskap och sökt skydd. De har tittat på 132 barn varav 97 % flickor. De länder som det rör är Afghanistan, Irak och Syrien. Man jobbar med att ta fram handlägningsstöd, vad man gör om uppgifter dyker upp någon gång i processen. Migrationsverket är en av de första parter som möter dem och man måste snabbt kunna fånga signaler för att föra det vidare.

Åldersbedömningar: många diskussioner i denna viktiga fråga och de väntar på tydligare riktlinjer om detta.

Ny anvisningsmodell för barn: ny lagstiftning den 1 april 2016. Alla kommuner tilldelas en andel barn.

Ensamkommande barn som ska återvända: ordnat mottagande i ursprungslandet. De som får avslag måste vi kunna hjälpa hem. Den största svårigheten är att det i de länder de kom ifrån inte finns något ordnat mottagande. Samverkan mellan mv. Kommunikation med viktiga aktörer i barnens ursprungsländer och där behövs kompetensutveckling. De ska informera och utbilda alla aktörer runt barnen.

Barn som försvinner: ett stort projekt som länsstyrelserna har hållit i och som de precis lämnat en rapport:

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2016/R2016-1-Ensamkommande-barn-som-forsvinner-nulagesanalys-WEBB.pdf>

4. Presentation av Barnombudsmannen

Barnombudsmannen har nyligen släppt två rapporter, den ena rör situationen för barnen på flykt genom Europa och den andra rör mottagandet av barn i Sverige:

Den europeiska rapporten handlar om att barn på flykt utsätts för stora risker på sin resa till och genom Europa. Det handlar om sjukdom och till och med död, att skiljas från sina föräldrar, utsättas för utpressning av smugglare, trafficking, exploatering och övergrepp.

Den arbetsgrupp som granskat situationen för barn på flykt på uppdrag av det europeiska nätverket av barnombud (ENOC) menar att Europas länder och institutioner har misslyckats med att skydda barnen. ENOC uppmanar nu Europas ledare att prioritera barnens säkerhet. Länk till rapporten:

<http://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/i-media/nyheter/20161/oacceptabla-risker-for-barn-pa-flykt-i-europa/>

I den andra rapporten har Barnombudsmannen mött 450 ensamkommande barn och unga i ankomstkommunerna och tagit del av deras erfarenheter. Barnrättskommittén tycker bl.a. att det tar för lång tid att få god man och är bekymrad över att det är så många som försvinner. Länk till rapport:

<http://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/publikationer/ovriga-publikationer/barn-pa-flykt---barns-och-ungas-roster-om-mottagandet-av-ensamkommande/>

Det primära är att inte se barnen som bekymmer, utan som barn med drömmar och framtidstro. Av de barn som de träffade hade inte en enda god man, man förstod inte asylprocessen, många kände sig otrygga på boendena, de var utsatta för våld och trakasserier. Det kunde vara upp till 200 barn på ett ställe. Flickorna var extra utsatta. De kände sig otrygga, men det var inte heller anpassat till dem, det fanns t.ex. inga aktiviteter för dem. Personalen trodde inte att barnen hade rätt till vård. Boende var trånga, smutsiga och kalla, det saknades möjlighet att kontakta sin familj. Efter rapporten har Barnombudsmannen kallat hälso- och sjukvårdsmyndigheterna för att prata om den bristfälliga situationen.

5. Resultat från work shops

Hinder (tegelstenar) och åtgärder

Bord 1:

Hinder: Bristen på gode män. Kapacitets och kompetensbrist. Resursbrist, främst finansiell. Brist på lärare, SFI-lärare etc.

Åtgärder: Beredskapsplaner. Stärka strukturerna. Samarbete med civila samhället. Utbilda fler gode män, kvalitetssäkra, tillsyn. Hitta fler gode män bland civila samhället. Jobba mer med familjeåterföreningar.

Bord 2:

Hinder 1: Tiden- behöver gå snabbt. Språk/kommunikation. Stöd- individuellt.

Åtgärder 1: 1. Kort sikt- övergångslösningar. Träffa barn på asylboenden för att göra kartläggning. 2. Kommunerna måste engagera föreningslivet. Visa på alternativ. 3. Använd den kompetens som finns.

Hinder 2: Brist på anpassade boenden utifrån individen. Tar lång tid att komma till anvisningskommun. Brist att det saknas gode män.

Åtgärder 2: Rekrytera fler gode män. Lyfta blicken- hur ser det ut i andra länder. Snabbt se till att ansvaret sprids till flera kommuner. Statligt ansvar?

Hinder 3: Brist på information till det enskilda barnet. Se till det individuella behovet

Åtgärder 3: Beskrivning av processen på en gång. Hotline- kunna ringa in (jfr Rädda Barnen) Stöd självständigheten.

Bord 3:

Hinder 1: Kortsiktiga politiska lösningar

Åtgärder 1: Bred politisk förankring. Långsiktiga mål över flera mandatperioder. Hållbara lösningar. Livslångt åtagande och integration/inkludering.

Hinder 2: Stuprör

Åtgärder 2: Anslag ska kräva/efterfråga samarbete mellan myndigheter. Omvärldsbevakning. Undanröja prestige.

Hinder 3: Traditioner och förhållningsätt

Åtgärder 3: Synvända (ska barnen in i samhället → barnen är samhället). Normkritiskt förhållningsätt. Tvärvetenskapligt samarbete.

Hinder 4: Tidsbegränsade uppehållstillstånd

Åtgärder 4: Livslångt åtagande fram till dess att ett avslagsbeslut finns.

Bord 4:

Hinder: Bristande strukturer för att svenskarna ska kunna engagera sig- särskilt i storstäderna. Blandade/flera uppdrag= omöjligt uppdrag? För lång tid i väntan/ovisshet. Brist på ledet från tanke till handling. Osäkerhet om man får stanna eller inte. Upphandlingsregler (Om H&M vill ge jackor, låt företaget göra det)

Åtgärder: Ge tillfälliga uppdrag till tillfälliga aktörer. Låt myndigheter med ansvar ha fokus på handläggning av ärenden. Tydlig information om hur den enskilda kan hjälpa. Bort med de tidsbegränsade uppehållstillstånden. Prata med barnen. Ta till vara på all hjälp. Möjlighet att digitalt följa sitt ärende (app)

Bord 5:

Hinder 1: Bostadsbristen. Trångboddheten, som leder till koncentrationsproblem och problem med skolarbete (ebo leder till trångboddhet). Brist på skollokaler.

Åtgärd 1: Regeländring. Lätta på bygg/plankraven, hyreslagen och brf-lagen. Ge tidsbegränsade bygglov under vissa förutsättningar. Underlätta uhyrning i andra hand. "mellan-bo-form" en begränsad period). Nationell lägenhetspool för att stimulera till ökad uthyrning (kombination av premier och statlig hyresgaranti) Genomgångsbostäder (räknas som kommunmottagen), se samverkansdelegationens bosättningsförslag. Temporära bostäder (frigör platser på anläggningsboende) och asylboende genom moduler.

Hinder 2: Informationsbrist (vilket leder till ryktesspridning för barnen)

Åtgärd 2: Webbinarier för barn och unga ”så här funkar asylprocessen/asylskäl”. På egna språket. Möjlighet att utöka med fler utbildningar.

Hinder 3: Brist på gode män med rätt kompetens. Brist på kompetent personal (lärare, fritidspersonal etc.)

Åtgärd 3: Bredde kompetensbegreppet: nyanlända, pensionärer/ studenter, stödpersonal/assistenter/praktikplatser

Hinder 4: Välvilja, egna krav kan hindra

Åtgärd 4: ”acceptera att allt inte alltid kan vara rättvist för alla”

Hinder 5: Obalans rättssäkerhet- byråkrati. Lagkrav.

Åtgärd 5: Våga! Anmäla sig själva!

Hinder 6: Långa handläggningstider.

Bord 6:

Hinder: För långa handläggningstider av asylansökningar. Brist på information om asylprocessen och grundläggande rättigheter (boende, skola etc.). Brist på barnperspektiv och kompetens i bemötandet. God man saknas. Känslan av exkludering. Brist på lokal, regional och nationell samverkan. Brist på flexibilitet i systemet för barnen. Isolering (språk, minoritet, ej inkluderat i lokalsamhället, känsla av diskriminering, flickor/hbtq). Brist på hälso- och sjukvårdsinsatser under asyltiden.

Åtgärder: Nulägesbild av den rådande situationen i syfte att höja den allmänna medvetenheten och samverkan. Fler asylhandläggare. Utnyttja den outnyttjade kompetensen (hos pensionärer, nyanlända). Anställa personer med barnkompetens och/eller kompetensutveckla befintlig personal (alla som kommer i kontakt med barn på alla nivåer). Nyckelpersoner- direkt kontakt med barn. Utbilda all boendepersonal i traumamedveten omsorg. Mindre boenden. Inrätta barn- och ungdomssamordnare för nyanlända i alla kommuner. Stärka länsstyrelsernas roll som regional samordnare. Stimulera avtal mellan det offentliga och civilsamhället för att hjälpa åt att tillgodose barns rättigheter. Förstärka existerande nationella samordningsnätverk/komplettera vid behov. Gör undantag som förbättrar för barnen att få tillgång till de rättigheter och den service de behöver (t.ex. god man, bibliotekskort, mobila sjukvårdsteam)

Bord 7:

Hinder 1: Brist på anpassade och meningsfulla aktiviteter

Åtgärd 1: resurser till civila samhället och till kommunala fritidsorganisationer. Struktur för erfarenhetsutbyte.

Hinder 2: Avsaknad av samordningsnummer

Åtgärd 2: Skatteverket, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen finner en lösning.

Hinder 3: Brist på anpassad gymnasieskola

Åtgärd 3: Skolverket utarbetar former för en "ny" gymnasieform.

Hinder 4: Bristande kunskap om rättigheter vad gäller t.ex. hälsa, sjukvård, sexualitet.

Åtgärd 4: information till barn och unga om deras rättigheter och samhällsinformation på hemspråk (digitalt, app)

Hinder 5: Brist på stöd av vuxna med kunskap om barnens rättigheter.

Åtgärd 5: Ökad utbildning av personalgrupper som möter ensamkommande. Ökad utbildning av nya och gamla gode män/gode hen.